

AFSCHEIDSSPEECH DIVOSA VRIJDAG 12 JUNI 2009

-Ik heb een steen gelegd in een rivier op aarde. Het water gaat er anders dan voorheen....De stroom van een rivier hou je niet tegen. Het water vindt er altijd een weg omheen-

Bram Vermeulen – De Steen

Gebroken mens

Zoethoutje

Dit zoethoutje deelde ik met de jongeren van de FNV, toen nog KWJ, beweging van Werkende Jongeren geheten, uit bij de opening van het nieuwe pand van de sociale dienst in Roermond. Het was 1982. Bestek 81 was door van Agt tot uitgangspunt van crisisbestrijding uitgeroepen. En zoals altijd bij laagconjunctuur, iedereen moest de broekriem aanhalen, maar bij de mensen met de smalle beurs en de mensen in de uitkering werd dit het hardst gevoeld. We maakten ons woordvoerder van hen die vaak geen stem of naam hebben.

Doet er tenminste nog iemand zijn mond open.

Wij deelden deze houtjes uit, als symbool om op te bijten en als symbool van het zoet gehouden worden in een uitkering. We waren bij de Soos aan het juiste adres. Binnen werden hele lekkere hapjes gegeten en champagne gedronken.

12 april 1994 werd ik wethouder in mijn stad, wethouder van Sociale Zaken.

Op 13 april werd ik door Jan Broeren, de toenmalige directeur rondgeleid. We gingen alle medewerkers bij alle bureaus langs. We kwamen ook bij Peter Brabander uit. Die overhandigde mij het zoethoutje dat ik hem 12 jaar eerder als protest had gegeven.

‘Houdt brandend waar je toen voor stond’.

Ik heb dat houtje altijd meegenomen naar plekken waar ik werkte. Als ware het een stok voor de reiziger.

Reiziger, een weg is er niet. Al gaande wordt de weg gebaad.

Affiche Reiziger.

Dit affiche heeft jarenlang in mijn studententijd bij mijn bureau gehangen. De wijze uitspraak van Machado is mijn levensmotto geworden. Bij elke stap die je in de richting van je doel zet, wordt de weg gebaad.

Het is zomer 1997. Een jonge vrouw komt met haar moeder bij me op mijn wethouderspreekuur. Zij vertelt dat ze een aantal jaren haar artsens studie heeft moeten onderbreken vanwege haar strijd tegen borstkanker. Nu het lijkt dat ze de ziekte heeft overwonnen wil ze haar studie weer oppakken. Ze heeft echter geen recht meer op WSF. Ze is boven de 27. Ze kan ook niet werken en leren. Het is immers een zware voltijdsstudie. Ze had zich gemeld bij de sociale dienst in mijn stad. Daarop had ze het korte antwoord gekregen dat haar uitkeringsaanvraag niet zou kunnen worden gehonoreerd omdat met bijstand geen academische studie kan worden gefinancierd. De toenmalige Sociale Dienst directeur Marlies en ik hebben toen een andere beslissing genomen. Wel uitkering. In de zomer van 2003 kreeg ik uitnodiging voor haar feest. Ze was geslaagd voor de huisartsen opleiding in Maastricht. Regels staan ten dienste aan mensen. Mensen gaan voor. Met de WWB hebben we het begrip sociaal definitief een ander inhoud gegeven. Niet langer is het sociaal mensen op te sluiten in een regeling, maar mensen actief bij de samenleving betrekken. Sociale voorzieningen als investeringsmogelijkheid in mensen.

Elk mens kan iets. Geen parkeerhavens meer voor al die mensen met een beperking of handicap ver van de wegen waarover al die anderen altijd aan hen voor- en voorbijgaan. De stromen die ertoe doen, waarop zij zicht hebben maar zelden toegang.

Toen ik aantrad was SUWI net geboren. Het was geen liefdesbaby. Het was een poldercompromis.

Ik ben zo blij dat we na een eerste vragende fase Wat moeten we nu gaan doen, er zowel op de werkvloer bij veel van onze professionals als bij het AKO beweging ging ontstaan om elkaar de hand te reiken om samen te werken.

Handen die naar elkaar reiken

Wat was het een hell of a job om onze instituties weg te draaien van de machtsvragen, de competentiestrijd en het politiek geharrewar. Het was een structuurwet. En op de werkvloer hebben we 'm werkend gekregen. Onder het motto Samen voor de klant, samen

zijn we schakel tussen mens en werk.....Maar Algemeen Schakel Overleg laat zich zo raar en tegengesteld afkorten, ASO.

Organisaties, structuren, piketpalen, organigrammen zijn tijdelijk en afhankelijk van tijdgeest en politieke opvattingen. Aandacht, werkelijke interesse, liefde, mensgerichtheid overstijgen die tijdelijkheid.

Wij hebben altijd tegen elkaar gezegd als het ergens kan kan het overal. Mensenwerk. Betekenisvol mensenwerk, werk voor mensen van betekenis laten zijn, mensen weer van betekenis zijn.

We hebben muren geslecht. Trek ze asjeblijft nooit meer op.

Hartje in de muur.

We reizen in het rivierenlandschap, van polderland naar vrij meanderende rivieren, waar water buiten zijn oevers mag treden. We reizen van regels en systemen en kloppende dossiers naar mensen, op zoek naar wat mensen nodig hebben. We zijn pas begonnen en toch zijn we al met zovelen. Mensen eerst, mensen voorop, belangrijker dan rechtmatigheid. De

beweging naar mensen centraal en integrale dienstverlening op onze gezamenlijke WERKPLEINEN is niet meer te stoppen.

Badkamer

Kent U Ton Mestrom, mijn badkamerspecialist? Vroeg ik jullie vorig jaar tijdens ons congres in Rotterdam. Ik liet u toen een deplorabele foto zien van onze gesloopte badkamer. En vertelde jullie het verhaal dat hij had begrepen wat integrale dienstverlening was. Dit is het resultaat. Ik kom altijd graag thuis.

Er is elke dag in het leven van jezelf of ten behoeve van telkens die ene mens iets te leggen waardoor haar of zijn levensloop verandert. Zoals die steen in de rivier op aarde. Waarover Bram Vermeulen zingt.

Handelen, uitvoeren, doen, erop af is zoveel belangrijker dan beleid. In NYCY hebben ze beleidsnota's van 2 pagina's en hebben ze veel operationaliteit. Ik heb vaker de beeldspraak gebruikt: 'Je kunt boeken vol schrijven over liefde, maar als je vingertoppen de huid van je lief niet meer vinden of raken, wat zijn die boeken dan waard?'

In Zweden formuleren ze eerst sociaal beleid, vanuit de vraag wat hebben mensen in onze gemeente, in onze stad nodig om te kunnen worden wie ze willen of kunnen zijn, daarna zoeken ze dekking, financiële dekking om hun ambities te realiseren. Wij

hebben eerst taakstellende budgetten en kijken dan hoeveel kilo sociale ambities we daarvoor kunnen kopen. Het rendement voor die ene man of vrouw is vele malen belangrijker dan de kosten van het instituut. In Wisconsin gaat een workshop sollicitatietraining altijd door ook al is maar een deelnemer.....Bij St Basils in Birmingham gaat er geen dag verloren als een jongere geen thuis meer heeft, geen dak om onder te schuilen. Er is altijd plaats en vanaf dag één is er een multi-aanpak. Maar we hoeven niet altijd ver te reizen. Ik was in Leeuwarden in december bij Cambuur.

Bij Blink in Tilburg. In februari in Hardenberg. De Herstelling in Amsterdam. Bij tal van jongerenloketten. De urgentie wordt wel degelijk gevoeld en waargemaakt. Wij hebben de WIJ niet nodig om te weten dat een dag niet geïnvesteerd in jongeren een verloren dag is.

I'am not a number

Sanne, 21 jaar die deelneemt aan een GGZ begeleid wonen project, zegt afgelopen dinsdag in de ontroerende reportage 'Snijden om de pijn te verdrijven' in De VK: 'Er is een volgende generatie met mensen zoals ik in de maak. Hun noodkreet moet worden gehoord. Ik hoop dat hulpverleners woorden kunnen geven aan hun afkeer, onmacht of angst als ze hun wonden zien. Dat ze hun hand durven uitsteken. Dat heb ik zo gemist: iemand die zei dat ik er mocht zijn. Dat ik ertoe deed'.

In het gezamenlijke werk van de sociale dienst Hilversum en GGZ Symphora, waar onze klantmanagers samenwerken met SPV-ers hoorde ik Karin hetzelfde zeggen: 'Er werd gewoon contact met mij gemaakt. Iemand die vroeg hoe het met mij ging'. Ik hoor veel te vaak nog en thuis via mijn vrouw Maartje die al sinds jaar en dag in de psychiatrie werkt hoe ellendig de zoektocht naar hun kracht van mensen met een psych-handicap door de instituties verloopt, zo vaak een doodlopende weg in het labrynt.

Maak dood contact weer levend! Daartoe riep Judith Wolf ons op tijdens ons congres in Den Bosch.

Het is najaar 1994. Op werkbezoek bij de verslavingszorg ontmoet ik een jonge vrouw. Zij is ervaringsdeskundige en hulpverlener bij het CAD. Zij heeft HIV en vreest Aids. Jarenlang was zij verslaafd aan harddrugs en om die te financieren was ze prostituee op straat en op onveilige plekken. Ze keerde haar verleden de rug toe en wilde verslavingszorgmedewerker worden. Haar doel: jonge mensen vertellen over haar ellendige verslaving en de verwoestende werking van (hard)drugs. Om die studie te financieren pakte de wethouder van Eindhoven door en liet haar een bijstandsuitkering toekennen. Om mensen moet je het verschil maken. Jaren later stierf zij aan aids, maar haar droom had ze kunnen realiseren.

Weet je, ik ben in deze jaren geradicaliseerd.

Mensen boven systemen. Hou het dichtbij jezelf. Hoe zou jij door je eigen dienst geholpen willen worden? Of door jezelf. Ik ben voor het opnieuw humaniseren van de publieke dienstverlening na decennia van rationaliseren van bedrijfsprocessen.

Herman T W, Anne Mei Thé en Micha de Winter ontroerden me, inspireerden mij verder en wakkerden mijn vuur aan om op de reis naar verbinding nog meer verbindingen te leggen en mensen aan te haken. Want kijk je kunt mensen wel voorhouden zelfredzaam te zijn, eigen verantwoordelijkheid te nemen, je zult als overheid toch nabij moeten blijven. Een kind dat je leert fietsen daar loop je als ouder toch achteraan. Zij de lef, jij de nabijheid.

Chris leert fietsen, dochter van Hanne en Ivo.

Trijntje Oosterhuis zong gisteren: ‘Ken je mij, wie ken je dan? Weet je mij beter dan ik?’

We zijn hopelijk definitief op weg gegaan van dossiers naar met eigen ogen weer mensen zien. Niet langer meer ‘Dag mevrouw ik kan u niet vinden op mijn beeldscherm’ ‘Nee dat kan kloppen ik zit hier tegenover u!’

Uit dat prachtige lied bleven ook de woorden hangen: ‘Hier is de plek waar ik woon, een stoel op het water’ De plek waar ik woon is mijn dierbare stad Roermond, mijn warme thuis van geliefden met Maartje, Jon en Tuur, mijn vrienden ‘De 8 van

onneuzel Kinjer' de Wienclub Op dae Baer, familie, plekken waar je wonen kan.
Steun vindt. Een stoel op het water. Dank jullie wel.

Weet je, ik zou nog helemaal geen afscheid willen nemen.

Er is nog zoveel te doen. Ik neem niet alleen afscheid van een baan -het
voorzitterschap van Divosa- ik neem (voorlopig?) ook afscheid van een passie. Het is
de zwaarste economische crisis van de laatste 64 jaar.

Werkloosheid

Divosa de vereniging van managers van sociale diensten neemt afscheid van zijn
voorzitter. Er staat immers in de statuten geschreven dat een voorzitter maximaal twee
termijnen kan aanblijven. We blijven een club van de rechtmatigheid..... Maar
gelukkig.....heeft mijn bestuur op inspiratie van een aanpalende landelijke
koepelorganisatie een passende regeling getroffen.....

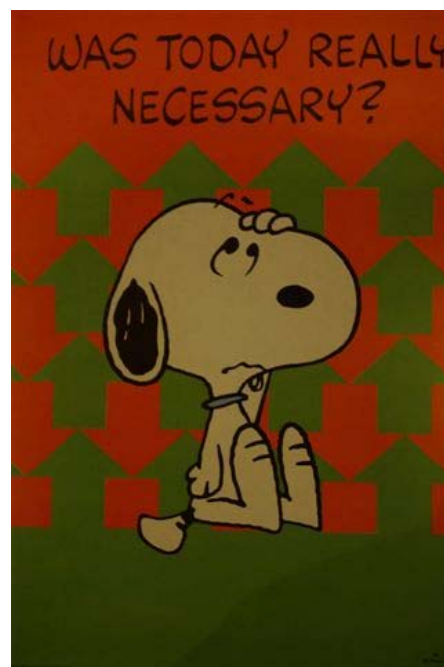
Krantenkop

Foutje en nu een grapje.

Was today really necessary?

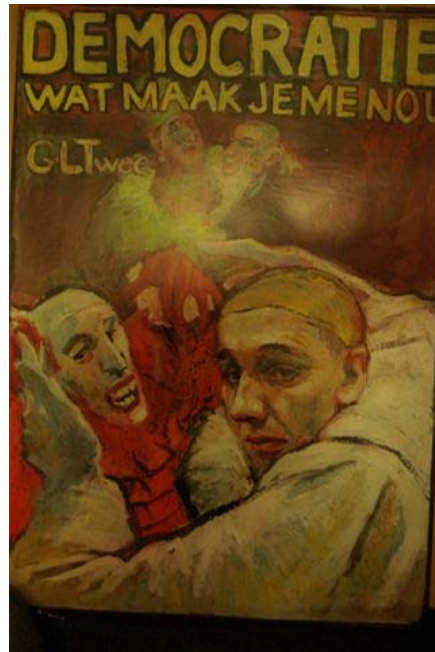
Ik ben nog niet uitgewerkt, nog niet klaar. De vraag is natuurlijk of je ooit klaar zou kunnen zijn. Als je denkt dat je klaar bent, dat het af is, komt het risico dat je denkt dat het wel geborgd is, dat het bij iedereen geïnternaliseerd is, dat het vanzelfsprekend is. Het grootste gevaar dat op de loer ligt is het gevaar van de vanzelfsprekendheid. Ooit dachten tal van schoolleiders dat maatschappijleer niet meer behoefde, iedereen had toch wel een democratische gezindte, zag het nut van de trias politica, van een beschaafde rechtstaat. Welk een misrekening is dat gebleken.

Democratie wat maak je me nou!

Verleg stromen in de rivier. Voor kwetsbare burgers, voor onze professionals. Zet ze in hun vrij. Geef ze de ruimte om te handelen. Zelf na te denken, met eigen ogen te kijken.

Zij willen van betekenis zijn en geen klerk zijn. Geef ruimte aan het eigen initiatief, van burgers die soms onze klant zijn, van onze professionals die hen moeten coachen, helpen, stimuleren. Mensen met een richting in hun hoofd, laat hen het voortouw nemen.

Paarden

Weten jullie dit verhaal nog. De paarden op een klein nog net droog eilandje temidden van ondergelopen land. Hulptroepen, brandweer, leger, politie, gemeentelijke diensten, waren al dagen aan het overleggen hoe deze dieren te redden. Drie vrouwen met paarden namen het initiatief,

vertrouwden op hun kennis en ervaring met paarden en reden de paarden door het water tegemoet en leidde hen veilig naar het droge. De hulptroepen in verbazing en zelfs schaamte dompelend.

De ANWB Alarmcentrales worden in toenemende mate gebeld door mensen die op vakantie in hen nietszeggende landschappen en omgevingen gestrand zijn omdat hun navigatiesysteem of TomTom het niet meer doet. Men weet soms helemaal niet waar men is. Frankrijk? Spanje? Italië? Geen wegenkaart bij de hand, immers niet nodig want tomtom. Het eigen denken is zo overgedragen aan dit technisch wonderdje dat er

een wonder moet gebeuren om het eigen richtinggevoel weer te herstellen. De eigen keuze en het geloof in technische onfeilbaarheid lijkt uit te monden in een verminderd gebruik van de eigen hersenen.

Blijf zoeken. Naar die zee van mogelijkheden. Verleg stromen. Blijf reiziger, of je ooit de horizon bereikt is niet van belang maar dat je ernaar onderweg bent wel. Blijf scherp en alert. Met het hart op de goede plek.

Heilig hart

Elke dag komen mensen op ons af. Zij zijn onze opdrachtgevers.

Mechteld kreeg pas weer perspectief en hervond haar kracht toen één ambtenaar uit zijn proces stapte, als het ware buiten de oevers trad en daar de zee van mogelijkheden zag voor haar.

In elke rivierbedding is een steen te verleggen. Waardoor de loop verandert. Voor veel klanten moeten we buiten onze oevers treden.

Toveren met aandacht. Liefde doet meer. Elke dag weer nieuw krediet. Een dag niet geïnvesteerd in mensen is een verloren dag.

Hebben we de rol te pakken? Werken en denken vanuit mensen en niet vanuit organisatie en structuren.

Laat jezelf zien

We hebben door de decentralisatie veel en belangrijke opgaven gekregen als gemeenten. Kwaliteit van gemeenteraden en bestuurders.

Jonge academici en HBO-ers weer interesseren voor werk in de frontlinie.

Het werk van ons, de publieke dienstverlening, moet zich zelf gaan ontworstelen aan het dedain in de politiek, het gemak waarmee men denkt dat de uitvoerders een nieuwe wet wel even in korte tijd kunnen invoeren, implementeren en tot kwalitatieve bestendige dienstverlening kunnen organiseren. De gemeente is de werkvloer. Investeer in competente raadsleden en bestuurders. VNG op je post want er komt steeds essentiëlere dienstverlening voor burgers naar gemeenten toe. We moeten het wel kunnen. De burger is geen experiment. Hij verdient excellente dienstverlening, of zoals Piet Moerland het zei, toonaangevend, betrokken en dichtbij.

De leden. Jullie met al jullie inzet, kennis en betrokkenheid bij Divosa is het belangrijkste waar de vereniging op draait. Een boegbeeld is flets en vaag zonder leden die actief zijn en hun kennis en bevlogenheid brengen.

Niets is vanzelfsprekend, je bent er nooit.

Vanuit het rimpelloze en stilstaande meer hebben we de rivier weer aan het stromen gekregen. Het doel de onbegrensde zee van mogelijkheden. De rivier meandert er naartoe. We houden meer van meanders dan van kanalen. Dan knellen de oevers. Wij willen soms buiten onze oevers treden. Vastbesloten als we zijn aan de horizon de zee van ongekende mogelijkheden te bereiken. De bedding en de oevers als die van een delta. Wild stromend. Zuurstofrijk. Stilstand is brak water.

Het waren ruim zeven jaren dat ik jullie bestuursvoorzitter mocht zijn. Wat een prachtige baan en zoveel betrokken prachtige mensen in het bestuur, op het verenigingsbureau, in het land, bij onze partners. :

Anne, Egberdien, Jan, Massiël, Rien, Dick,
Ria, Marlies, Annemarie, Theo, Henk,
Dick, Trees, Wim, Lieke, Oebele, Jacques,
Yvonne, Mart, Jose, Jan, Loes, Saskia, Gaatse,
Matt, Cecelle, Alexandra,
Hans, Jellemeik, Anneke, Floriske,
Leida, Matthijs, Arjan, Peter, Gerard, Ingrid,
Martin, Johan, Bas, Gina,
Gerard, Elone, Dorothe, Ulco, Hans, Ozgul, Caroline,
Arnoud, Peter, Sieds, Irene, Louis,
Victor, Kees, Ed, Lucie, Irene, Caroline, Ad,
Wendy, Rosanne, Natasja, Chantal,
Harry, Ralf, Marianne, Leo,
Cees, Betty, Christien, Marion, Mark, Jannie, Marianne, Leo,
Karin, Peter, Tjeerd, Maurits,
Peter, Ruud, Eddie, Richard, Leo, Margriet, Nico, Tamara, Anja,
Bertien, Lidy, Ton, Danielle, Marco,
Kim, Rogier, Peter, Ruud, Ruben, Gerard,
Huub, Hannie, Arjan, Theo, Luc, Wibo, Machteld,
Gijsbert, Patricia, Wilko, Bart, Kirsten,
Michiel, Caroline, Eline, Henk, Anja, Leo, Sybrig, Pauline, Jeanet, Jackie,
Annemiek, Frans, Jose, Rik, Lotte, Anita, Frank, John, Petra,
Edith, Arjen, Marije, Chris, Lucy, Ina,
Connie, Gineke, Ben, Corine, Saskia, Ronald,
Rens, Joop, David, Cor, Wim,
Yolanda, Alexandra, Geert, Marianne, Jan, Theo,
Cheryl, Irene, Tessa, Sjouke, Hanne, Dick, Jetta,
Monique, Liny, Mechteld, Annette, Hanneke,

namen van mensen, betrokken mensen, JULLIE. Die ik ken.

Zovelen mij zo dierbaar, teveel om allemaal op te noemen, jullie, de genoemden, staan ook voor al die anderen, die ik gezien heb, waarmee ik gewerkt heb, die ik ontmoet heb, waarmee ik kennis maakte, die mij zo het gevoel gaven op mijn plek te zijn.

Jullie laten voetsporen na op mijn volgende tocht, vingerafdrukken op mijn huid en in mijn hart, jullie laten woorden die als muziek in mijn oren klinken na in mijn hoofd, prachtige beelden achter in mijn ogen, jullie laten je gezamenlijk engagement en betrokkenheid bij mensen achter in mijn toekomst waarin ik jullie zal blijven ontmoeten. Reisgenoten van het leven. Dank je wel voor alle hoofdstukken van originele gedachten en kennis die jullie toevoegden aan mijn kennis en inzichten. Dank je wel voor alle sterren die jullie mij lieten ontmoeten, sterren die dag in dag uit flonkeren in de spreekkamers van de leefwereld van onze klanten, die uitvoering van menselijkheid nodig hebben.

Dank je wel voor alle, soms schrijnende werkelijkheid die jullie mij lieten zien.

Jullie die ik deze jaren heb leren kennen, met wie ik heb gewerkt en vergaderd, met wie ik dromen en daden, lief en leed heb gedeeld – jullie gaven mij het gevoel op mijn plek te zijn.

Om mensen gaat het en zal het blijven gaan. Ik hoop dat dit vuur,

Vurige fakkels

engagement en deze passie gevoed blijft en boven wetten, systemen, regels, instituties en de machtsvraag blijft staan. Dat we ons handelen ontketenen, ons denken en doen bevrijden van gevangenschap.

Dat we altijd weer precieze antwoorden zoeken op de vraag wat nodig is voor jou, voor haar, voor mij, voor hem, voor hen, voor jullie om te kunnen worden wie jij, zij, ik, hij, wil of kan worden. Dat blijft onze dagelijkse taak.

Blijf reizen, de weg vanwaar wij komen, weg van bureaucratie, dossiers en systemen en regels naar mensen is nog lang.

Maar we hebben al veel samen afgelegd, we zijn op de goede weg.

In onze knapzak voedsel voor onderweg:

Hart en ziel;

Aandacht en liefde voor mensen;

Tegenwoordigheid van geest;

De drie geboden van Margo Trappenburg;

En blijf daarmee betekenisvol werk doen.

Morgen is het weer vroeg dag en wacht een nieuwe plek. Met Divosa en jullie nog gloeiend en blijvend in mijn hoofd en hart en ziel. Bedankt.

Het ga jullie allemaal goed!

Tof Thissen, 12 juni 2009 Beatrixtheater Utrecht